

A szerb-horvát nyelv oktatása Szegeden

A szerb-horvát nyelv iskolai oktatását Szegeden néhány szerb nemzetiségű pedagógus önfeláldozó és hűség munkája tartja életben. Közülük egy a Rózsa Ferenc úti általános iskolában angol-országi szerb-horvát szakos tanárnője, Nevenka Belajszki.

Kérdéseinkre a tanárnő elmondta, hogy tudomása szerint Szegeden a szerb-horvát nyelv iskolai oktatása szakköri foglalkozás keretében zajlik, önkéntes alapon. Az elmúlt tanévben csak öt négy iskolában oktatott heti kétórás délutáni szakköri foglalkozás keretében a nyelvet. Az öt órán kizárólag olyan gyerekek vettek részt, akik még kezdők, és sem ők, sem szüleik nem beszélnek a nyelvet. A saját iskolájában, tehát a Rózsa Ferenc úti általános iskolában 14, a szintén Új-szegeden működő Mórész Zsigmond Általános Iskolában 17, a szőregi új általános iskolában 18 és a tarjáni 4. sz. általános iskolában 10 gyermek tanulta a nyelvet. A tarjáni iskolában sokkal nagyobb volt a jelentkezők száma, de mivel ez testnevelés tagozatos iskola, s a gyerekek elfoglaltsága eleve nagyobb, két szakköri foglalkozás mellé harmadikat már nem engedélyezett a tantestület, éppen a gyerekek érdekében.

A gyerekek nagy kedvvel tanulták a nyelvet. Jellemző, hogy év közben lemorzsolódás nem volt, az induló létszám év végéig megmaradt. A tanulók életkora vegyes, mert a második osztályosoktól a hetedik osztályosokig, minden korosztály szerepelt közöttük. A tanárnő megemlítette, hogy a heti egyszer kétórás foglalkozást a gyerekek előmenetele szempontjából kevésnek tartja. A másik hiba pedig az, hogy az ilyen nyelvtanuláshoz nincsenek kidolgozott tankönyvek és megfelelő se-

gédletek, így kénytelen volt saját maga az arra alkalmas könyveket előteremteni és a segédleteket elkészíteni.

Arra a kérdésre, hogy a magyar anyanyelvű szülőknek mi az indítéka gyermekeik szerb-horvát nyelvtanulásával kapcsolatban, a tanárnő elmondta, hogy számos szülővel elbeszélgetett erről, és szinte egyöntetűen úgy nyilatkoztak: tisztában vannak azzal, milyen előnyök származnak a gyermekeknek abból, ha ilyen közel Jugoszláviához, a szomszéd nép nyelvét megismerik. Elmondták még a szülők, hogy könnyebbé jelent majd tervezett jugoszláv utazásaik, adriai-tengeri nyaralásaik alkalmával, ha legalább a gyerekek értik a nyelvet. Voltak olyanok is, akiknek szerb-horvát nemzetiségű rokonai vagy ismerősei vannak, és ha a gyerekek beszélnek a nyelvet, ez a kapcsolat is sokat meghi-
tebbé és melegebbé válik. A gyerekek legfőbb öröme pedig az volt — amit boldogan meséltek a tanárnőjüknek —, hogy már megértették a belgrádi tv nálunk is közkezdelt rajzfilmsorozatait. Ezt pedig már a tudósító teszi hozzá: amikor egyik deszkai beszélgető partnerével hasonló kérdésekről folyt a szó, partnere elmondta, hogy külföldi utazásai során milyen sok helyen tudta hasznosítani szerb nyelvtudását.

A tanárnő véleménye szerint a szerb-horvát nyelvet beszélő, tehát a szerb anyanyelvű általános és középiskolák gyerekei iskolai nyelvtanulása Szegeden nincs megoldva. Ezek a gyerekek nyelvtanulást Szegeden és Szőregre a múlt tanévben is Újszentivánra jártak ki, ahol Veszeli Dániel tanárnő foglalkozott velük. Egyébként, tudomása szerint, Újszentivánon a szerb nyelvet is ilyen nyelvtanuláshoz nincsenek kidolgozott tankönyvek és megfelelő se-

tesült róla. Szegeden a Zalka Máté általános iskolában is volt igény a szerb nyelv oktatására, de nem tudja, ott sikerült-e megfelelő megoldást találni.

Az oktatásért felelős illetékesek is érzik, hogy a szerb nyelv iskolai oktatása érdekében Szegeden intézkedésekre van szükség, ezért ebben az ügyben a megyei népfőnt is értekezletet tart.

A fentiekkel kapcsolatban a Zalka Máté általános iskolában érdeklődésünkre dr. Vas Zoltán iskolaigazgató úgy nyilatkozott, hogy a múlt tanévben nem tudták megoldani a szerb-horvát nyelvtanulást, mert az iskolának nincs szerb-horvát szakos tanára, és a tanács művelődési osztálya sem tudott tanárt biztosítani. A múlt tanévet megelőzően, több éven keresztül volt szerb-horvát nyelvtanítás, amelyen átlag 20–25 tanuló vett részt, főleg a napközi gyerekek közül. Az iskola részéről a szerb-horvát nyelv oktatására a hajlandóság továbbra is megvan, pusztán megfelelő nyelvtanár hiánya az akadály.

A Hazafias Népfőnt Csongrád megyei bizottságának munkatársa, Sturcz Mártonné érdeklődésünkre előadta, hogy a központi nemzeti kongresszusok előtt elnökségi ülésen áttekintették a megyében élő valamennyi nemzetiséggel kapcsolatos kérdést, köztük a szerb-horvát nyelv iskolai oktatását is. Megállapították, hogy az oktatást elsősorban a nemzeti szülőknek kellene sokkal hatékonyabban szorgalmazniuk, és azoknak a magyar anyanyelvű szülőknek is, akik szeretnék, ha gyermekeik szerb-horvát nyelvet tanulnának.

A középiskolások nyelvtanulását elsősorban a Kereskedelmi és Vendéglátó Szakiskolákban látnánk cél-szerűnek megvalósítani, mivel ez a szakmához is hozzátartozna, de az iskola a tanulók túlterhelésére hivatkozva nem vállalja.

Felmerül a gondolat: nem lenne-e célszerű Szegeden egy általános és egy középiskolát kijelölni, ahol nem szakköri foglalkozásként, hanem a tananyagba beépítve, mint rendes tantárgyat oktatnák a szerb-horvát nyelvet? Ha ez megvalósítható lenne, minden szülő, aki szeretné, ha gyermeke ezt a nyelvet tanulná, ebbe az iskolába íratná be a gyermekét.

Berkes Ákos

Gépesített tengeri nagyüzem

Csaknem 400 kikötőbe vezetnek a tengeri utak Odesszából külföldre. Naponta több tucat hajó horgonyoz a kikötőben külső országok zászlói alatt. Ennek megfelelően az odesszai kikötő kitűnően gépesített modern nagyüzem, amit korszerű darukkal, elektromos és automatikus szállítóeszközökkel, a gabona és cukor tárolására szolgáló raktárakkal láttak el. A központi távirányítási rendszer segítségével egyetlen diszpécser képes irányítani a rakodási folyamatokat.

Az odesszai kikötő egy-
idős a fekete-tengeri város-
sal, amely csaknem kétszáz
éves. A történelmi körül-

mények alakulása során jó-
formán fennállásának első
éveitől kezdve „ablak” volt
Európára.

A békés tengeri kikötő a Nagy Honvéd Házban a védelem céljaira dolgozott. A tenger felől látták el a várost és a frontot fegyverrel, lőszerezéssel, élelemmel. A leszerelt gépek, a sebesültek és a lakosság evakuálása szintén tengeri úton történt. A kikötő dolgozói rendkívüli helytállással végezték a munkát, gyakran az ellenség tüzeiben: a hitleristák bombázták és messze hordó ágyúkkal lökték a kikötőt. És amikor fel kellett adni a várost, 1941 októberében, utolsónak a kikötőbeliek vo-

nultak el, és 907 nap múlva elsőként tértek vissza a felszabadító szovjet katonák nyomában.

Döbbenetes kép fogadta őket: a német fasiszták elpusztították, felrobbantották mindent, dokkakat, raktárakat, berendezéseket. De már 1944 októberében újra le-horgonyoztak az első hajók az odesszai kikötőben. A teljes újjáépítés 1949-ben fejeződött be, s azóta is mindig a legújabb, legmodernebb gépekkel, berendezésekkel látják el a kikötőt, a hajók ki- és berakodását a legmodernebb technikát és módszereket alkalmazzák.

(APN)

Csak szőlőből...

Időszerű tudnivalók szüret idején

Rövidesen az egész országban csúcsához érkezik a legszebb őszi munka, a szüret. Mielőtt valaki bort készítené, szükséges, hogy a vele kapcsolatos jogszabályok fontosabb előírásait megismerje. Jó tudni, hogy a mezőgazdasági és élelmiszerügyi miniszter 40/1977. (XI. 29.) MEM sz. rendelete előírja a szükséges tudnivalókat, amelyek vonatkoznak a szőlő- és gyümölcsfeldolgozásra, kivágásra, a must, a bor, valamint a borpárlat előállítására, tárolására és forgalombahozatalára. E rendelet kimondja azt a tulajdonképpen természetes dolgot, hogy mustot, illetve bort csak szőlőből szabad előállítani. A mustba és a borba az engedélyezett anyagokon kívül más nem kerülhet. Tilos például házasítani mustot, vagy bort törkölyborral, más gyümölcs levével (például almával), romlott musttal és borral, hamisított musttal és borral.

Cukrozni tilos!

Külön hangsúlyozandó, hogy a tavalyi termésből az értékesítési nehézségek miatt, valamint a helytelen tárolásból és kezelésből visszamaradt beteg és romlott (főleg ecetes) bort az új természettel senki ne házasítsa. Ez a művelet ugyanis az új bort is tönkre teszi. Az elmúlt évben néhány esetben találtak termelőnél olyan bort is, amelyet az alma levével hamisítottak. Ez könnyen ki-mutatható érzékszervvel, ugyanis egyszerű ízleléssel, de még inkább kémiai és fiziológiai módszerekkel.

A minőség javítása érdekében borkészítésre legalább

14 százaléknál cukrot tartalmazó szőlőt lehet csak felhasználni, míg korábban erre 13 százaléknál cukrot tartalmazó szőlőt is felhasználhattak. A 14 százaléknál kevesebb cukrot tartalmazó szőlőből készült bor ipari borknak minősül.

Már az 1890-es években megjelent bortörvény is tiltotta répacukor felhasználását musthoz, illetve borkészítéshez. Természetesen a jelenlegi bortörvény sem engedélyezi a legkisebb mennyiségű répacukor felhasználását sem. A cukor hozzáadása is hamisításnak minősül.

Törkölybort magánszemély kizárólag saját fogyasztásra készíthet. A törkölybor mennyisége nem haladja meg a házikerti szőlő terméséből nyert must 25 százalékát, de legfeljebb 250 litert. Nem készíthet törkölybort az a termelő, akinek italmérési engedélye, vagy termelői borkimérése van. Az úgynevezett seprőbor (borseprő, cukor, víz) nem készíthető még párlási célra sem.

Színezni sem szabad

A termelők egy része ugyancsak nincs tisztában az-
al, hogy a vörös boroknál — a színjavítás céljából — az otelló (direkttermő) szőlő bora sem használható fel. Az otelló szőlő borával festett italt nem engedik forgalomba hozni. (Ez is egyébként vizsgálattal kimutatható.)

Az utóbbi időben a kurucvér szőlőből származó borral fertőzött, vörös borok is megjelentek a borpiacon. A

kurucvér (direkttermő) dig-lüközidot tartalmaz, ezért közfogyasztásra alkalmatlan, forgalomba nem hozható.

A minősítések során találkoztak olyan termelői borté-
tel, amelynek a bor illato-sítására különböző anyagokat használtak fel (muskotály-zsálya, koriánder, bod-zavirág stb.). Ezeknek az anyagoknak a borhoz való adása tilos, hamisításnak minősül. Vörös borok színin-
tenztálásának növelésére semmilyen mesterséges színezék (festék) nem használható fel.

Közfogyasztásra tilos tehát forgalomba hozni olyan bort, amely a szabvány, vagy a rendelet előírásainak nem felel meg, mert hibás, romlott, beteg, hamisított, vagy a megengedett anyagoknak meg nem engedett mértékű felhasználásával állították elő, illetőleg kezelték.

Minősíteni kell

A bor forgalmazásával kapcsolatban tudni kell még azt, hogy a rendelet előírásai szerint „közfogyasztásra itélt engedélyhez (működési, termelői borkimérési, valamint alkalmi italmérési stb. engedélyhez) kötött forgalomban csak akkor szabad értékesíteni, ha azt az Országos Borminősítő Intézet (OBI) előzetesen megvizsgálta, minőséget megállapította, és megfelelőnek minősítette.”

Idetartozik, és fontos tudni, hogy a felvásárló szervek az eladásra kínált must, bor tartalmát kötelesek fokozottan ellenőrizni, mert hamisított terméket tilos átvenniük.

Az OBI a minősítésről határozatban dönt. (Címe: Budapest 1027, I. kerület Bem tér 2.) A minősítés iránti kérelmet az Országos Borminősítő Intézethez írásban kell benyújtani. A vizsgálattal elvégzéséhez fajtánként egy liter minta szükséges, amely akár személyesen bevitel, akár postán, gondos csomagolással beküldhető. A minősítési kérelemben fel kell tüntetni a termelő nevét, pontos címét; a bor fajtáját; a mintavételi alap mennyiségét (az eladni kívánt mennyiséget); az évjáratot; a termőhelyet; a bor tárolásának helyét, a helység megjelölését.

A minősítő vizsgálatért díjat kell fizetni, mégpedig literenként fehér bornál 295, vörös bornál 315 forintot. A beküldött borknak tisztának kell lenni (fátyolos, opálos, zavaros, üledékes nem lehet). Ízhibától mentes legyen, feleljen meg a szabvány előírásainak.

Barthos Barnabás,
az Országos
Borminősítő Intézet
laboratóriumvezetője

Bélyeggyűjtőknek

Bélyegnap 1983

Az idén szeptember 9-én magyar bélyegnapot rendeznek meg az 56. magyar bélyegnapot, amelynek leg-
rangosabb eseménye a központi ünnepség és az országos kiállítás megnyitása lesz.

Az országos kiállítást a MABEÖS székházában (Budapest, VI. Vörösmarty u. 65.) tekinthetik meg az érdeklődők szeptember 9–18. között. Ezt a rendezvényt már a BUDAPEST '85 nemzetközi bélyeg-világkiállítás jegyében rendezik.

Postánk a bélyegnapot 20–10 forint névértékű blokkal és két, egyenként 4+2 forint névértékű feláras bélyeggel köszönti. A felárak az 1985-ös budapesti bélyeg-világkiállítás költségeinek fedezését szolgálják. A bélyeg-
ek és a blokk is Pest és Buda egy-egy jellegzetes részletét mutatják be, az 1800-as években készült metszetek alapján. A réznyomással megjelenő kiadványt Vagyóczy Károly grafikusművész tervezte. A bélyegek 300 300 fogazott és 5300 vágott, a blokk 262 300 fogazott és 5750 vágott példányban készült.

A bélyegnap ünnepségen hirdetik ki az „év legszebb

A budapesti kiállítás mellett az országban számos helyen rendeznek bélyegnap kiállítást. Sajnos, Szegeden erre az évről sem kerül sor, pedig a felszabadulást követő években rendszeresen tartottak nagy érdeklődést kiváltó bélyegnap kiállításokat. Erdemes lenne ezt a hagyományt folytatni. Olyan gyűjtemények kerülhetnének bemutatásra, mint az augusztus 13–20. között megrendezett szegedi akvarisztikai kiállítás, ügyes kiegészítőként láthattunk. Dr. Szabó Imre 120 albumon mutatja be a színpompás halak világát, mellyel nemcsak a szakmai körök, de a laikus nézők érdeklődését és elismerését is kiérdemelte.

Deák Endre

Írótábor Tokajban

Tizenkettedik alkalommal rendezik meg — szeptember 11–15. között — a tokaji írótábor, az Észak-Magyarországon élő, vagy munkásságuk folytatása ide kötődő

írók, költők, publicisták esz-mecseréjét. Az írótábor most „A család a szocialista társadalomban” című témát vitatja meg.

Munkabér kifizetése szabadságra menő dolgozónak

N. F.-né szegedi olvasónk két héttel a rendes bérfizetési nap előtt szabadságra ment, és ez okból kérte munkabérének kifizetését. A munkáltató a kérés bizonyos okokra hivatkozással megtagadta, de egyben ígéretet tett arra, hogy azt a bérfizetési napon a címére postán megküldik. Olvasónk külföldre utazott, így előzetesen több bevásárlói válója is akadt volna, ezért kellemtlenül érintette a munkáltató magatartása. A jó viszony fenntartása érdekében nem vitakozott az illetékesekkel, de azért tudni szeretné, mi ilyen esetben a helyes eljárás. Mit mond erről a jogszabály, mert ismerőseitől úgy hallotta, hogy szabadság esetén a munkabért előre kell kifizetni.

A munkaviszonnyal összefüggő egyes kérdésekről szóló 17/1979. (XII. 1.) MűM számú rendelet 62. paragrafusa lényegében a korábbi szabállyal egyezően 1980. január 1-től rendezi a kérdést. E rendelet szerint a munkabért a bérfizetési napokon a dolgozónak kell kifizetni, hacsak mást fel nem hatalmaz annak felvételére, illetőleg bírósági vagy hatósági határozat ebben nem korlátozza. Ha a bérfizetési nap a dolgozó heti pihenőnapjára, szabadságnapjára, szombatra vagy munkaszüneti napra esik, a munkabért a megelőző napon kell kifizetni.

A munkabért a dolgozó munkahelyén, illetőleg a munkáltató telephelyén kell kifizetni. Italboltban és más szórakozóhelyen munkabért csak az ott alkalmazottaknak lehet kifizetni. Amenny-

nyben a dolgozó a bérfizetési napon jogos okból nem tartózkodik a munkáltató telephelyén (kiküldetés, szabadság vagy más igazolt távollét miatt), akkor kérésére a munkabért a bérfizetési előtti utolsó itt töltött munkanapon kell kifizetni, vagy postán, tartózkodási helyére megküldeni. Természetesen az elküldési költségek a munkáltatót terhelik.

A megszállítás nélküli 12 munkanapot elérő szabadság kivételénél a rendelet további kedvezményrel él a dolgozó javára. Ez esetben, ha a dolgozó kéri, úgy a szabadság megkezdése előtt két munkanappal köteles a munkáltató nemcsak a szabadság idejére eső bérfizetési napon esedékes munkabért, hanem az igénybe vett szabadság idejére járó munkabért is kifizetni.

Dr. V. M.

